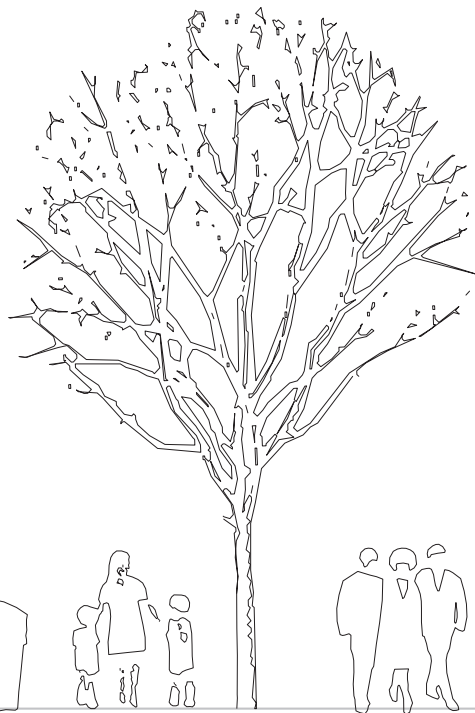

RIKTLINJER FÖR TRÄD I GATUMILJÖ

Från planering till plantering

Redan i detaljplaneringsskedet är det viktigt att ha en idé om trädens roll i gaturummets utformning, och att avsätta tillräckligt med plats för träden. Det är en förutsättning för välmående och säkra träd. Målet är att träden ska bli ett värdefullt grönt inslag i våra gaturum. I förlängningen kan vi undvika höga driftskostnader och borttagning av träd.

Vi behöver se till att gatuträd får tillräckligt med utrymme både över och under mark. Vi ska planera för tillräckligt breda och gärna sammanhängande planteringsytor mellan träden. Byggnation av vägar och byggnader kräver en stabil och packad grund. I gaturummet uppfylls därför inte alltid trädets behov av jordvolym med god tillgång till syre och näring.

Växtbäddens sammantagna volym är, tillsammans med växtbäddens kvalitet, grundläggande för att vi ska få välmående gatuträd. Som riktvärde behöver ett medelstort träd en jordvolym på 10-15m³.

Gaturummets funktioner och tänkt karaktär ska vara styrande när vi planerar gatumiljö med träd.

Att ge bra förutsättningar för träd redan i planskedet är en viktig faktor för hur väl träden i våra gatumiljöer kommer att etableras. Tillväxt och vitalitet kommer att avgöra trädens livslängd och hur träden upplevs, d.v.s vilken tillgång de blir i upplevelsen av gaturummet. Därför bör man i detaljplanearbetet redovisa:

- Träd redovisade skalenliga i sektioner. Önskad sluthöjd på träd används (6-10m/10-15m/15-20m).
- Mått på planteringsyta.
- Avstånd träd - fastighetsgräns.
- Avstånd träd - hus.

Träd i byggd miljö

Det är en utmaning att plantera träd i våra gaturum.

Under den hårdgjorda beläggningen skapas en kompakterad, torr och syrefattig miljö. Följden blir en svärgenomtränglig och syrefattig miljö för trädets rötter, vilket leder till dålig etablering och nedsatt tillväxt.

Hur vi planerar för träd påverkar våra gatumiljöer under lång tid framöver. Vi ska placera rätt träd på rätt plats och skapa förutsättningar för en god etablering och ett vitalt trädbestånd.

För liten eller fel uppbyggd växtbädd ger upphov till träd med nedsatt vitalitet och sjukdomar (se bild). Träd mår bäst i sammanhängande växtbäddar och med tillgång till grönyta.

Bristande kvalitet på växtbädden leder många gånger till att träd måste tas bort långt innan gestaltningens slutmål uppnåtts. I värsta fall kan hela gestaltningsidén gå förlorad. Foto Johan Östberg

Trädets placering

Stora beskärningsinsatser krävs om träd placeras för nära fasader, belysning, vägar, GC-vägar m.m. Det leder till onödigt stora driftskostnader och att träden deformeras eller rent av tas bort.

Vi ska planera för en zon skyddad från ledningar kring trädets rotsystem. Dels för att skydda ledningar från rotinträngning med stora skador som följd (gäller främst VA-ledningar) men också för att ledningar kan behöva grävas fram vid underhåll och utbyte. Vi ska planera för att inte ha ledningar närmare än 3 meter från trädets stam.

Kontakt ska alltid tas med respektive ledningsägare under projekteringen. Man kan behöva öka avståndet till ledning eller anlägga någon form av rotbarriär.

Att tänka på vid placering av träd i gatumiljö

Vid placering av träd nära bebyggelse, beakta beskuggning av tomt och hus i söderläge och västerläge.

Fri höjd till gång-/cykelbana under trädkrona ska vara 2,60 meter.
Fri höjd till vägbana under trädkrona ska vara 4,70 meter.

Beakta placering av belysningsarmaturer i förhållande till träd, för att undvika konflikt mellan trädkrona och ljusbild.

Beakta krav på fri sikt vid gatukorsningar. För biltrafik gäller fri sikttriangel på 10 meter. Vid gång-/cykelväg är det fri sikttriangel på 5 meter som gäller. Buskar som blir över 80 centimeter ska inte sättas inom sikttriangel.

Parkeringsytor längs gata ska helst placeras utanför trädrad. Om mark mellan träden tas i anspråk ska skelettjord användas under parkeringsytan.

Träd ska stå minst 3 meter från ledningar. Kontakt ska alltid tas med respektive ledningsägare under projekteringen.

Trädval - olika förutsättningar

I första hand ska vi välja träd utifrån artens kvaliteter och hur vi vill att de ska bidra till gaturummets karaktär.

Vilken trädart vi väljer ger sedan lite olika förutsättningar vad det gäller placering och plantering. Vi utgår från en indelning av träd utifrån förväntad slutlig storlek.

Små träd (H 6-10 m)

Mellanstora träd (H 10-15 m)

Stora träd (H 15-20 m)

Små träd

Rekommenderad tillgänglig jordvolym 5-7 m³

Planteringsytan bör vara minst 3 meter bred
(2 meter om träden är extremt smalkroniga)

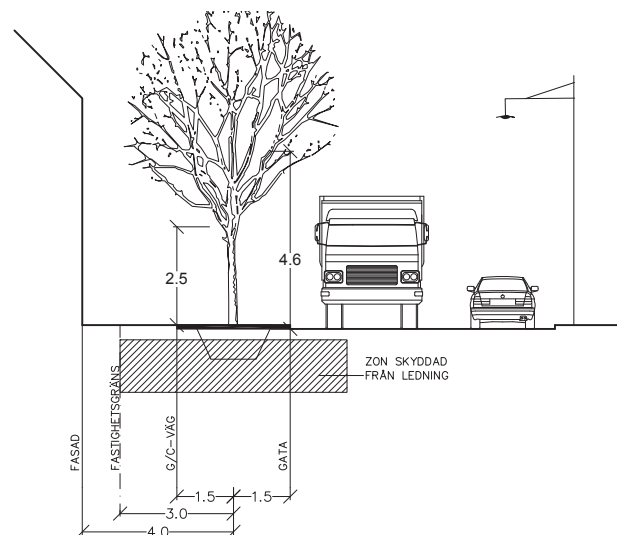
Minsta mått från g/c-väg är 1 meter.

Minsta mått från gata är 1,5 meter.

Minsta mått från fastighetsgräns är 3 meter.

Minsta mått från fasad är 4 meter.

Zon skyddad från ledning -
3 meter på ömse sidor trädstam

Exempel på små träd,
med en höjd på 6-10 meter, är:

- prydnadskörbär (smalkroniga sorter)
- pelarformade sorter av rönn och prydnadsapel

Denna typ av träd passar bra på gator med lite trafik och ingen tung trafik förutom renhållningsfordon.

Det är mest lämpligt att placera träden i mitten av planteringsytan.

Tänk på att ett träd med lägre totalhöjd ofta har ett grenverk som börjar närmare marken och att dessa därmed kommer i konflikt med kravet på fri höjd ovan körbana och g/c-bana. Därav behöver planteringsytan vara lika bred som för de medelstora träden (om det inte är pelarform).

Mellanstora träd

Rekommenderad tillgänglig jordvolym 7-15 m³

Planteringsytan bör vara minst 3 meter bred.

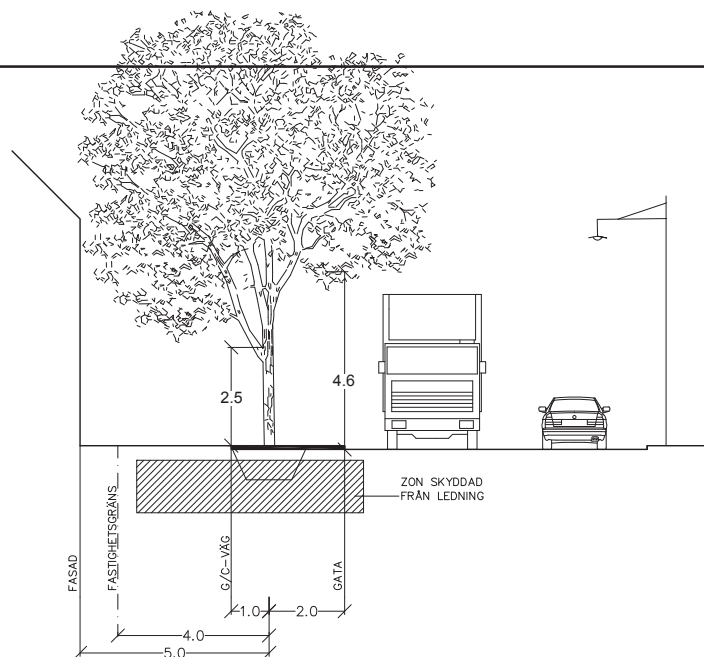
Minsta mått från g/c-väg är 1 meter.

Minsta mått från gata är 2 meter.

Minsta mått från fastighetsgräns är 4 meter.

Minsta mått från fasad är 5 meter.

Zon skyddad från ledning -
3 meter på ömse sidor trädstam

Exempel på mellanstora träd,
med en höjd på 10-15 meter, är:

- oxel
- ginkgo
- naverlönn

Stora träd

Rekommenderad tillgänglig jordvolym 15-20 m³

Planteringsytan bör vara minst 4 meter bred.

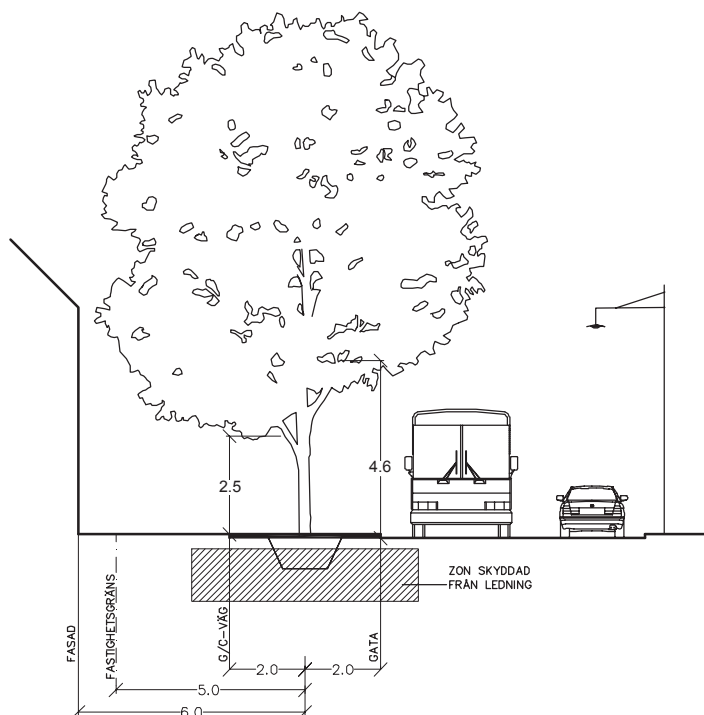
Minsta mått från g/c-väg är 1,5 meter.

Minsta mått från gata är 2 meter.

Minsta mått från fastighetsgräns är 5 meter.

Minsta mått från fasad är 6 meter.

Zon skyddad från ledning -
3 meter på ömse sidor trädstam

Exempel på stora träd med en höjd
på 15-20 meter är:

- (stora arter av)
- ek
 - lind
 - platan
 - lönn

Träd på olika sätt i våra gatumiljöer

I gatumiljö är det vanligt att vi placerar träd i rader. Här visar vi några exempel på hur träden kan bidra med grönska på ett annat sätt.

Det finns flera skäl till att placera träd på olika sätt i våra gaturum. Vi kan skapa olika karaktärer och få en variation i gaturummen. I ett trängre gaturum får vi en större möjlighet att jobba med karaktärsskapande träd.

Målet är att skapa förutsättningar för träden att utvecklas och bli gamla karaktärsfulla träd som bildar välbehövliga gröna element längs våra gator.

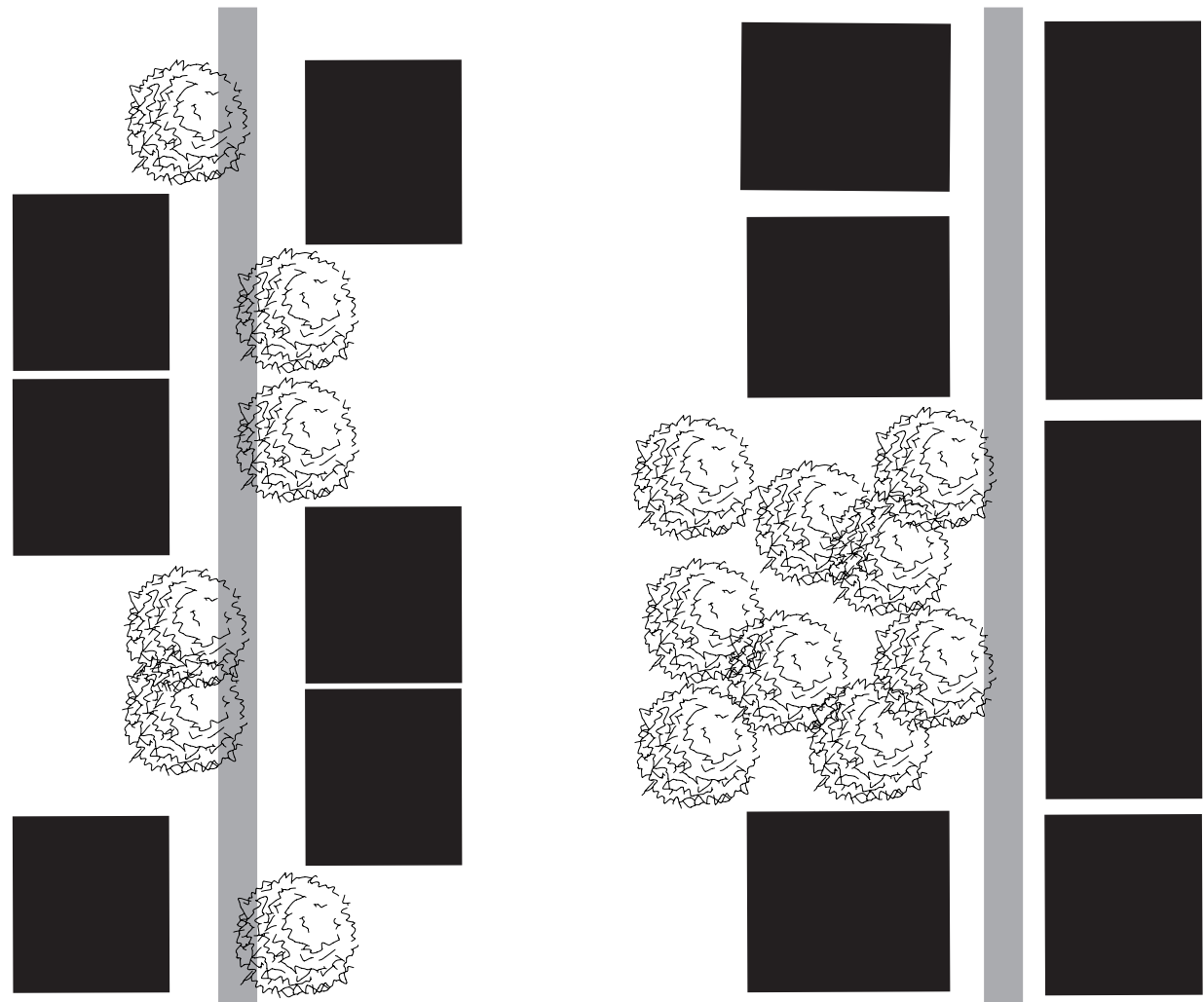

Träd placerade i noder med siktlinje

Träden placeras strategiskt så att de blir ett blickfång när man rör sig längs gatan. Stora trädarter kan användas om vi avsätter tillräckligt utrymme både ovan och under mark. Detta gör att stora träd kan utvecklas och stå kvar i flera hundra år!

Detta sätt att placera träd tillåter ett trängre gaturum än en gestaltning med trädrader. I kombination med förträdgårdar och fasadgrönska kan vi skapa en tät och grön stad.

Träd placerade med koppling till gröna ytor

Träden placeras i gröna ytor i anslutning till gata. Detta kan vara ett sätt att placera träd när vi har ett gaturum som inte har tillräckligt mått för att rymma trädrader, eller om vi vill få in många funktioner i gaturummet utan att ge avkall på trädstorlek och trädens möjlighet att utvecklas.

